

HAGYOMÁNY

A Kilenced-járás szokása a szigetközi Dunaszegen

Szülőfalumban, az Öreg-Duna és a Mosoni-Duna ölelésében fekvő kis szigetközi községben, ma már csak töredékeiben élnek a népszokások, hagyományok. A régi paraszti gazdálkodás megszűnésével egyre feszítettebbé vált az itt élők életmódja. A lakók egy része ingázásra kényszerült, s az anyáknak az otthoni feladatok mellett felelősségteljes munkát kellett vállalniuk. A közeli nagyváros, Győr szerepe sem elhanyagolható, hiszen a városiasodás is egyre erőteljesebben jelentkező probléma. Az emberek egy része inkább csak itt „lakik”, de nem itt „él” a faluban, hiszen iskolába, munkába sokan Győrbe járnak, a kulturális, szórakozási lehetőségeket is inkább a városban keresik és találják meg. Így az egykor oly fontos közösségi alkalmak, jeles napok szokásai mára már elhalványodtak, az ünnepnapok kiüresedtek. Az utolsó órában vagyunk, hogy még megőrökötsünk olyan hagyományokat, amelyek, ha töredékeiben is, de még élnek a községben.

Nagymamám régebben gyakran mesélt a „kilenced-járás”-ról, az egykor sokfelé élő népszokásról, mely a II. világháború előtt a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódva fontos eseménynek számított a dunaszegi családok életében. A kilenc napon át tartó Szent Család-járást, a kilencedet mindig más háznál adták elő, egészen szenteste napjáig. Részleteiben, megváltozott formában ma is él ez a hagyomány községünkben. A még élő népi emlékezet, s egy kéziratos füzet segítségével igyekeztem rekonstruálni az eseményeket, összegyűjtöttem és fotókon, videoszalagon rögzítettem a dalok és imádságok nagy részét. Munkámban segítségemre volt nagyanyám, aki előénekesként vezette falunk egyik kilencedet végző csoportját.

A szokás pontos eredetét, származását nem sikerült kideríteni, de az biztos, hogy az 1920-as, 1930-as években már ismeretes volt a faluban. Az első képet apácák révén hozta Babos Mária (Kozma Józsefné), aki a kármelitáknál harmadrendű (világi) tagként szolgált. A II. világháború ideje alatt és az azt követő időszakban nem lehetett a szertartást végezni. Amikor végre enyhült a helyzet, újra összeálltak a családok és minden évben megemlékeztek Jézus születéséről. 1993-ra azonban az imádkozó idősékből már csak kevesen maradtak. A fiatal, újdonsült házások már nem akarták „a fél falut beengedni a szép, új házba”. Ettől fogva tehát a kilenced, ahogyan a faluban emlegetik, a templom falai közé szorult.

A szokás művelői csoportokat alkottak: minden csoportban volt kilenc ember, akinek a házában összejöttek. Persze hozzájuk még csatlakozott a népes család, rokonság, néha még a szomszédok is. Így elég sokan összegyűltek egy-egy házban, hogy együtt imádkozzanak. Az imádságot mindig az előimádkozó irányította. Ez a tisztség nemzedékről nemzedékre öröklődött, főleg az idősebb lányokra, asszonyokra. Nagymamám Vadász Irén nénitől vehette át az előimádkozó szerepét és azt hosszú éveken át művelte. Csoportját a következő személyek alkották: Dubi József, Darnai József, Szabó Károlyné, Horváth István, Poleczki Antalné, Vadász István, Nagy Béla, Torma Károly, Szeredi Endre.

Minden évben december 16-án volt az első összejevetel és ezt követően minden nap, egészen 24-éig. Az imádsághoz szükséges volt a rózsafüzér a szentkép – amit házról házra vitték –, és a könyv, ami az imákat tartalmazta. Ezek a kellékek mindig egy bizonyos személynél voltak és tőle kérte el az előimádkozó.

A Kilenced első napján az emberek izgatottan készültek az esti imádkozásra. A második nap estjén az előimádkozó és még egy ember elment ahhoz a házhoz, ahol előző este imádkoztak. A búcsúztató család minden tagja megcsókolta a képet. Az előimádkozó a keblére szorítva vitte azt az éppen soron következő házhoz. Amikor megérkezett, letették a képet az asztalra és üdvözölték a Szent Családot.

Beköszöntő ének

*Bellehemnek őslakói álmotokból keljetek,
Mert kit vártok, szomjúhoztok, íme itt van köztetek.
Menny harmalja Máriára, tiszta szűzre gyöngyözött,
Meggúáltónknak anyja lett ő, most közéték érkezett.*

Az ének után a beköszöntő ima következett.

Beköszöntő ima

Íme elhoztam hozzátok a Szűzanya szent képét, vele méhének áldott gyümölcsét, az Úrjézust, s Szent jegyesével, Szent Józseffel egyetemben. Az ő áldásuk tér be e szent képpel e házba, remélem szívesen adtok nekik szállást e szent napra.

Üdvözlégy Szűz Mária! Honnan van, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám, szerény hajlékomba? Óh, de boldog vagyok, hogy e szentképei hajlékomban tisztelhetem és neki szállást adhatok!

Óh, Szűz Mária, mi a te méltatlan fogadott gyermekeid, akik szent képed előtt itt összegyűlekeztünk, mely alázattal lábaid elé borulunk és törődött szívvel bánjuk meg bűneinket, amelyekkel anyai szívedet számtalanszor megszebeztük. Most a te anyai szózatod fölébresztett bűnös álmainkból, és résztvevő anyai pillantásod mélyen megihlette szívűnket, azért visszatérünk hozzád bűnös utainkról és anyai kedre borulva kérünk, fogadj vissza bennünket gyermekeid közé, az Úrjézus szerelmére, aki a keresztfán haldokolva anyánkul rendelt téged.

Siess segítségünkre, ő Szűzanyánk, és viseld gondunkat nekünk, a te gyenge lábon álló gyermekeidnek, hogy a te különös szeretetedet és pártfogásodat megnyerjük.

Csupa gyermeki szeretetből oly ájtatosságot végzünk most, amely bizonyára tetszeni fog anyai szívednek. Szeretnénk, ó jó Anyánk jövőre sok örömet szerezni neked azon tömérdek bántalomért és fájdalomért, amelyekkel úgy földi éleledbe, mint azóta folyton keserít téged az egész világ.

És minthogy főleg ezen úrjövetei idő alatt különösen szeretett gyermekeidet malasztokkal elárasztod te, anyja a szép szeretetnek, és minthogy az egész világ visszhangzik most dicséretedtől, főleg az annyira kedves hajnali misék alatt mi is teljes bizalommal számítunk azért kegyeidre. Reméljük, bőven lesz azokban részünk.

Emlékezzél csak vissza, ó jóságos Anyánk arra az időre, mikor isteni magzatodat szeplőtlen szíved alatt hordozva a napokig tartó téli utazás fáradalmai alatt kimerülve, az esti homályban Betlehem városába megérkeztetek és szűzi jegyesed hiába keresett éjjeli szállást a rokonoknál, ismerősöknél, éppen várandós állapotod miatt senki sem akart hajlékába befogadni.

Szegény Szent József mennyire restellte, hogy nem tud rólad illően gondoskodni. Ó, áldott Szűzanya Mária, mily fájdalmasan eshetett ott az utcán állni, házról házra járdogálni. Mennyire lenézhettek, megszólhattak az átmenők. Ó, ha tudták volna, hogy Te vagy az élő szentségtartó, aki a világ Megdáltóját méhedben hordozod, aki áldást viszel vele mindehova, de szívesen befogadtak volna!

Ó, mily boldogok lettünk volna mi akkor, ha Szent József hozzánk kopogtatott volna be, de szívesen adtunk volna mi nektek szállást, de nagy szeretettel és tisztelettel láttunk volna el mindennel!

Miért nem tehetnénk meg ugyanezt most? Szent képedet nagy tisztelettel befogadjuk szerény hajlékunkba úgy, mintha csak személyesen itt tisztelhetnénk közöttünk. Reméljük, szívesen veszed tőlünk ő, Szűzanyánk Szent Józseffel egyetemben e hódolatot, megáldod hajlékunkat, meg családi életünket, mikor mi egész nap a te kedvedben járunk, és a te méhednek áldott gyümölcsét ismétletlen imádással köszöntjük.

Bármit gondolunk, beszélünk, mindazzal neked kedveskedünk ő, Szűzanyánk, mint a legkedvesebb vendégünknek. Fogadd kegyesen e szolgálatunkat úgy, mint az angyalok szolgálatát, akik körülötted valának. Egyúttal mi szerény tehetségünk szerint egy szegény családot megvendégelünk ma a ti nevetekben. Ugye jó néven veszitek e megvendéglést szent Fiadnak azon tanítása szerint: bizony mondom nektek, amit egynek a legkisebbnek, atyám fiai közül cselekszetek, azt nekem cselekszitek. Főleg pedig Isten szent akaratát teljesítsük nagy hűséggel az Úrjézus szent tanítása szerint: ez az én eledelem, hogy annak akaratát teljesítem, aki engem küldött.

És hogy még jobban kedvedben járjunk ő, Szűzanyánk, szent Fiadnak szentséges testével is tápláljuk ma lelkünket; hiszen e lelki eledelelünket te készítetted nekünk ő, jóságos Anyánk, mikor az Úrjézust méhedbe fogadtad a Szentlélektől, épp azért az Úrjézus teste a te tested, az Úrjézus vére a te szíved vére.

Bármit rendeljen felőlünk a jó Isten, mi is veled mondjuk azért ő, Szűz Mária, íme az úr szolgálója, legyen nekem a te igéd szerint.

Ó, Szűzanyánk, annyi ezerszer áldunk és magasztalunk Téged, ahányszor az ég angyalai és szentjei, valamint e földön az összes jámbor hűvek üdvözlnek és magasztalnak. Jézus szívének szerelmével, amely a te anyai szíved alatt pihent, kérünk téged ó, anyja a szép szeretetnek, hallgasd meg szívünk legfőbb óhaját, ajándékozz meg minket alázatos és szelíd szívvel, hogy az Úrjézus malasztjában lehessen részünk és tudjunk az emberekkel megnyerően bánni, főleg a házi békét fenntartani, családi életünket megszentelni, a házi kereszteteket békevel látni, és lelkünk örök üdvösségét biztosítani.

Szeplőtelen szíved nyerve ki nekünk a bűn utálatát és az igazi bűnbánó életet és minden rendetlen szenvedélyeink legyőzését. Ha mégis az emberi gyarlóság megkönyékezne ó, Irgalmasságnak Szent Anyja, ne hagyj elveszni bennünket, nyerd ki nekünk a megtérés kegyelmét, a jó gyónás kegyelmét.

Bárcsak ne szeretnénk mást e földön, mint téged és a te szent Fiadat. Ha pedig a halál órája elközelget, mikor ott fekszünk halálos ágyunkon tehetetlenül, félelemmel és rettegéssel telve, akkor még csak állj igazán mellettünk, miként szent Fiad halálánál ott állottál a kereszti tövében. Szánj meg majd bennünket haláltusánkban és engeszteld meg nekünk szent Fiadat, a mi igazságos bíránkat, hogy ne legyen nekünk ítélő bíránk, hanem édes Üdvözlőnk!

Gondolj vissza majd arra, mily tisztelttel fogadtuk hajlékunkba szent képedet, mily szeretettel adtunk szállást az Úrjézus születése előtt. Akkor majd te is végy fel bennünket a te maradandó hajlékodba, ahol szünet nélkül fogunk neked szolgálni és téged dicsérni a te szűzi jegyesséddel, Szent Józseffel, ahol a méhednek áldott gyümölcsét veled együtt fogjuk imádni; mindörökkön örökké, amen.

Megérkezett a Szent Család, köszöntötték, majd hálát adtak Szent Józsefnek, Jézus nevelő-apjának, Szűz Mária támaszának, a lelkiismeretes, ügyes kezű ácsnak a Szent József rózsafüzérrel, melyet egy ének előzött meg.

Szentolvasó előtti ének

*Mária hitves társa, Jézus nevelőatyja, Szent József,
Rózsafüzért készítünk, azzal téged üdvözlünk Szent József.
Vedd kedvesen, mit szívesen tenálad bemutatunk,
Örömmel feláldozunk, Szent József.*

Szentolvasó

Ajánljuk fel szentolvasónkat a szállást kereső Szent Család tisztületére. Áldott Szűzanya, ezt az ájtatosságot a teljes Szentháromság dicséretére, kiváltképpen a te tisztületedre végezzük. Mutasd be szent Fiadnak, az Úrjézus Krisztusnak, Anyaszentegyházunk megmaradásáért, előkért, holtakért, egészségéért, betegekért, öregekért, szomorodott szívűekért és minden velünk jótevőért. Végül mi magunkért, bűnös szolgálóidért. Esedezzel érettünk, jószágos Anyánk, hogy az élet után együtt örvezzhessünk veled és az összes szentekkel az örök boldogságban. A mi Urunk, Jézus Krisztus által. Amen.

(...)

1. szemre: Dicsértessék és áldassék Jézus, Mária, József!

2. szemre: Dicsértessék és áldassék Jézus, Mária, József!

3. szemre: Dicsértessék és áldassék Jézus, Mária, József. És áldottak a te szüleid, Joákim és Anna, kik téged szeplőtelen Szűz Mária eredendő bűn nélkül fogantak és szültek.

(...)

Üdvözlégy Mária, kegyelemmel teljes, az úr van teveled. Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse: Jézus.

1. Ki hitünket növelje

2. Ki reményünket erősítse

3. Ki szeretetünket tökéletesítse

Asszonyunk, Szűz Mária, Istennek szent anyja, imádkozzál érettünk, bűnösökért most és haláltunk óráján, amen.

A rózsafüzér imádsága.

Szentolvasó utáni ének

*Szent József, Úrjézus fölnevelő atya,
fogadd el e gyöngyfüzért magasztalásodra,
Melyet most örömmel néked föláldozunk,
ó, boldog Szent József vedd kedvesen tőlünk.*

Ének

- I. Nagy Szent József, Dávid sarja, a Szent Szűznek támasza,
Mintha volnál Krisztus atyja, úgy szólított Mária.
Jegyesül a Szent Családnak Isten adott gyámolul,
Minket is végy pártfogásba, gyengességünk rászorul.
- II. Mikor láttad, hogy méhébe fogant tiszta szűz arád,
Te a titkot nem ismerted, gyöttrő kétség szálla rád.
Amde lelked földeríté az angyalnak egy szava,
Légy erőm te, hogyha lelkem kétség között ingadoz.
- III. A parancsra szűz arádat Betlehembe elviszed.
Ím a rongyos istállóba a Megváltó született,
Kit szegényes szalmaágyon őrzött, védett hő imád,
Most az égbe kérd érettünk szűz arádnak szent Fiát.
- IV. Int az angyal, hogy Heródes üldözi a Kisdedet.
S nyomban őt és édesanyját Egyiptomba vezetted.
Bánatos volt és keserves, száműzött volt életed,
Ó, segíts, ha bánatomban vigaszt nálad keresek.
- V. Új intésre Egyiptomból hazafelé útra kelsz,
A virágos Názáretbe édes, biztos otthont lelsz.
Hol erény virága díszlik, Jézus lakni ott szeret,
Boldog József, hogy virágos legyen, áldd meg szívemet.
- VI. Elvesztetted a kis Jézust, mekkora volt bánatod,
De hogy ismét megtaláltad még nagyobb lett vigaszod.
Segíts engem az Úrjézust, hogy sohase vesszem el,
Tiszta erkölcs, tiszta lelkem, tartsa őt hozzám közel.
- VII. Jézus, Mária szent körében folytak élted napjai,
Karjai közt szüntek is meg szíved dobbanásai.
Úrjézussal, Máriával állj hozzám, mint pártfogóm,
Végő órán majd ha elhív minket az örökhívó.
- VIII. Boldog József, Isten öre, im hozzád folyamodom:
Add meg amit hő fohással tőled kér a bizalom.
Lelkem túl a másvilágon, hadá lakozzek tevéled,
Élve a menny örömére édes örök életet.

Az olvasót követve megénekelték Szent József örömeit és fájdalmait.

Szent József hét öröme és fájdalma

1. Óh, dicsőséges Szent József, a legszentebb Szűz Máriának legtisztább jegyese, milyen nagy volt szíved szomorúsága és aggodása a zavarba, hogy vajon elbocsásd-e legtisztább jegyessed, éppoly kimondhatatlan volt örököd, midőn az angyal a megtestesülés magasztos titkáról értesített.

Ezen fájdalomnál és örömnél fogva kérünk, vigasztald meg lelkünket most és a halál fájdalmai közepette, a jó élet és a szent halál örömeivel, mely hasonló legyen a tiedhez Jézus, Mária körébe. Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek nevében. Amen.

2. Óh, boldogságos pátriárka, dicső Szent József, ki a megtestesült Ige nevelő atyjává voltál kiválasztva, azon fájdalmat, melyet akkor éreztél, midőn láttad, hogy a kisded Jézus oly nagy szegénységbe születik, rögtön mennyei öröme változott, midőn az angyalok kellemes énekét hallottad és azon fényes éj dicsőségét láttad.

Ezen fájdalomnál és örömnél fogva kérünk szerezd meg számunkra azt a kegyelmet, hogy ez élet után mi is hallhassuk az angyalok dics énekét és örvendhessünk a mennyei dicsőség fényességének. Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek nevében. Amen.

3. Óh, dicsőséges Szent József, az isteni törvények legengedelmesebb végrehajtója, azon drága vére, melyet az isteni Kisded, a mi Megváltónk körülméltetésekor ontott. Megsebezte ugyan szívedet, de a név: Jézus; fölvidította és örömmel árasztotta el. Ezen fájdalomnál és örömnél fogva kérünk téged, szerezd meg számunkra azt a kegyelmet, hogy ez életben minden büntől megszabadulva Jézus legszentebb nevével szívünkben örvendezve lehelhessük ki lelkünket. Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek nevében. Amen.

4. *Óh, dicsőséges Szent József, leghűségesebb szent, ki megváltásunk titkaiban részt vettél. Ha Simeonnak Jézus és Mária szenvedéséről szóló jóvendölése halálos fájdalmat okozott neked, úgy boldog érzéssel töltött el az üdv és boldog föltámadás, melyet ugyanazon jóvendölés szerint számtalan lélek fog megnyerni.*

Ezen fájdalomnál és örömnél fogva kérünk téged, nyerd meg, hogy mi is azok közé számíthassunk, kik Jézus érdemeinél a Szűz Mária közbenjárására dicsőségesen föltámadnak. Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek nevében. Amen.

5. *Óh, dicsőséges Szent József, az emberré lett Istenfiának legéberebb őrzője és benső megbízottja, mennyit fáradtál, hogy a magasságbelinek fiát fenntartsad és ápoljad, különösen az Egyiptomba való futás alkalmával. De mily nagy volt a te örököd, hogy maga az Isten mindig veled volt és midőn láttad, mint omlanak össze a bálványok előtte. Ezen fájdalomnál és örömnél fogva kérünk téged, szerezd meg számunkra a kegyelmet, hogy a pokoli zsarnokot különösen a veszélyes alkalmak kerülése által folyton távol tartván magunktól, hogy szívünkben a földi érzelmek minden bálványa eltűnjék és mindnyájan Jézus és Mária szolgálatába szegődve, egyedül nekik éljünk és boldog halállal műljünk ki e világból. Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek nevében. Amen.*

6. *Óh, dicső szent József, te földi angyal, ki csodálkoztál afőlött, hogy az ég királya engedelmeskedik parancsainak, habár a te örököd, hogy őt visszahoztad Egyiptomból, megzavarta az Arkelaustól való félelem, mindamelllett az angyaltól megnyugtató örömmel laktál Jézussal és Máriával Názáretben. Ezen fájdalomnál és örömnél fogva kérünk téged, eszközöld ki számunkra azon kegyelmet, hogy száműzze szívünkben a veszélyes félelmet. A lelkiismeret békéjében örvendjünk Jézussal és Máriával, biztonságban éljünk, köztük meg is haljunk. Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek nevében. Amen.*

7. *Óh, dicső Szent József, minden szentség példaképe, ki tenhibád nélkül vesztvén el a gyermek Jézust, három napig a legnagyobb fájdalommal kerested mígnem őt, a te mindenedet a templomban tanítók között kimondhatatlanul örvendve megtaláltad. Ezen fájdalomnál és örömnél fogva kérünk, szívvel és szájjal jáj közben értünk, hogy Jézust soha önhibánkból el ne veszítsük, sőt ha őt a legnagyobb szerencsétlenségünkre el is vesztenők, add, hogy fáradhatatlan fájdalommal keressük őt, amíg csak szerencsésen meg nem találjuk. Különösen halálunk pillanatában, hogy az égi örömökbe jutva, ott az ő isteni irgalmasságát veled együtt örökre dicsőíthessük. Amen.*

Szent József, légy házunk ura, kis családunk pátrónusa, egyetértés, hű szeretet enyhítse a sziveinket. Az ég felé mutass utat, gyámolítsd az ellakodat. Küzdésünkben légy segélyünk, erényekben példaképünk.

Átadjuk a ház kulcsait, oltalmazd és védj lakóit, zárd ki mind ami káros, ami üdvünkre hátrányos. Engedd be az Istenáldást, minden jóban gyarapodást, hogy családunk kised háza, Názáretnek legyen mása. Amen.

Jézus, Mária, József, világosítsatok fel, segítetek, üdvözítetek bennünket. Jézus, Mária, József, nektek ajánlom szívemet, lelkemet. Jézus, Mária, József, álljatok mellettem végső küzdelmemben. Jézus, Mária, József, veletek nyugodjék lelkem békében. Amen.

A Szent Józsefhez intézett énekben elmesélték Jézus nevelőatyjának életét, halálát, majd könyörgést intéztek hozzá.

Ének Szent Józsefhez

1. *Zengjetez, zengjetez, ó ti hívek
Jézus védatyjának szép éneket,
hogy nyerjen Jézustól nekünk áldást,
életünkben, haltunkban boldogulást.*

2. *Óh, mily nagy méltóság volt József,
mert lett az Úrjézus nevelőjévé,
karjain kis Jézust hordozgatta,
tisztá szűz szájával csokolgatta.*

3. *Liliom virágozott ki a kezében,
mert élt a szűzesség erényében,
óh, őrizd meg szívünk lilomát,
a szűzeknek ígért koronáját.*

4. *Óh, mily boldog, dicső volt halála
mert Jézus Mária körülállta,
e két drága lélek vigasztalta,
míg tiszta, szűz lelkét ki nem adta.*

5. *Óh, Szent József, éltünk végóráján
az élet szörnyű számadásán,
kérd Jézust, Máriát, hogy egekbe
juthassunk örök dicsőségébe.*

6. *Kérünk, légy lelkünknek is őrzője,
ezen életünknek veszélyébe,
óh, őrizd meg szívünk lilomát,
a szűzeknek ígért koronáját.*

A szent kilenced imái közül minden nap egyet mondtak el.

Szent kilenced

1. nap: *Ime beteljesült minden, amit az angyal Szűz Máriáról mondott. Harmatozzatok egek, onnan felülről és a fellegek csepegjék az igazat. Nyilatkozzék meg a föld, teremje meg az Üdvözítőt.*

Könyörgés: Kérünk, Uram, emeld fel hatalmadat, és jöjj, hogy bűneinknek fenyegető veszélyeitől védelmed által megoltalmaztatva, segítséged által megszabadulva méltók legyünk, ki élsz és uralkodol az Atyával, Fiúval, Szentlélekkel mindörökkre. Amen.

2. nap: *Világ megváltója, úgy kel föl, mint a nap és leszáll a szűz méhére, mint eső a fűre. Alleluja! A pusztába kiáltónak szava: készítsétek az Úr útját! Tegyétek egyenessé ösvényeit.*

Könyörgés: Úristen, ki azt akartad, hogy igéd az angyal hirdetése után Szűz Mária méhébe testté legyen, engedd kérünk, hogy akik őt Isten anyja gyanánt tiszteljük, általa megerősíttessünk. Ki élsz és uralkodol Isten mindörökké. Amen.

3. nap: *Óh, bölcsesség, mely a Magasságbelinek szájából származtál, és elérvén egyik végtől a másikig, Erővel és szelídséggel intézel mindent, jöjj, taníts meg minket az okosság útjára. A pogányok félni hagyják Uram nevedet és a föld minden királya dicsőségedet.*

Könyörgés: Indítsd fel Uram szíveinket, egyszülött fiad utainak készítésére, hogy eljöveteled által lelkeink megtisztuljanak, neked szolgálmi méltók legyünk, ki élsz és uralkodol, mindörökkön örökké. Amen.

4. nap: *Óh, Adonáj és Izrael házána vezére, ki Mózesnek az ég csipkebokor tüzeiben megjelentél, és törvényt adtál neki a Sinai hegyen. Emlékezzél meg Uram rólunk népedhez való jóságodból, látogass meg minket szabadításoddal.*

Könyörgés: Kérünk, Uram, hallgass meg könyörgéseinket, világosítsd meg lelkünk sötétségét és látogass meg kegyelmeddel, ki élsz és uralkodol mindörökké. Amen.

5. nap: *Óh, Jéssze gyökere, mely jelül állsz népeknek, melyre a királyok befogják szájukat, mely előtt nemzetek könyörögnek. Jöjj szabadításunkra és ne késsél. Erők Ura Istene, téris meg minket. Mutasd meg a te orcádat és megszabadulunk.*

Könyörgés: Kérünk téged, mindenható Isten, add, hogy megváltásunk közelgő ünnepe e jelen életben segítséget és az örök boldogság jutalmát megszerezve, a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Amen.

6. nap: *Óh, Dávid kulcsa, Izrael házána kormánypálcája, kit megnyitss, senki be nem zár, bezársz és senki meg nem nyit, jöjj, és vezess ki a foglyot a börtön házából, ki a sötétségben és a halál árnyékában ül. Küldd el Uram a bárányt, a föld urát a pusztá kösziklájába, Sion leánya hegyére. Kérünk, Uram, emeld föl hatalmadat és jöjj, hogy akik jóságodban bíznak, haladék nélkül minden viszontagságból megmenekedjenek. Ki élsz és uralkodol mindörökkre. Amen.*

7. nap: *Óh, napkelet, örök világosság fénye, jöjj, világosítsd meg azokat, kik a sötétségben és a halál árnyékában vannak. Mutasd meg Urunk a te irgalmasságodat és add meg nekünk üdvösségedet.*

Könyörgés: Úristen, ki látod gonoszságunk miatt szomorkodunk, engedd kegyesen, hogy látogatásod által megvizsgáltassunk, aki élsz és uralkodol mindörökké. Amen.

8. nap: *Óh, népek királya és kívánsága, te sarkkő, mindkettőt egyesíted; jöjj és szabadítsd meg az embert, melyet a földből alkottál. Fölötted Jeruzsálem föltámad az úr és az ő dicsősége látható benned.*

Könyörgés: Emeld fel Uram hatalmadat és jöjj, segíts rajtunk nagy erővel, hogy malasztod segítségével irgalmadat, melyet bűneink akadályoznak, mihamarabb megnyerhessük. Ki élsz és uralkodol mindörökké. Amen.

9. nap: *Óh, Emmánuel, királyunk, törvényhozónk, népek várakozása és üdvössége, jöjj a mi megmentésünkre Urunk, Istenünk! A holnapi nap meg hozza üdvösségünket. Alleluja!*

Könyörgés: Úristen, ki bennünket megváltásunk évenkénti várásával örvendeztetsz, add, hogy egyszülöttedet, kit mint Megváltónkat örömmel fogadunk, mint jövőendő bíránkat bizuást láthassuk a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Amen.

A következő imádságot a Kisdedhez intézték. Bár az idő múlásával kezdett egyre inkább kimaradozni ez az ima a szertartáshól, mert az imádkozók túl hosszúnak vélték.

Kilenc napi ájtatosság a kisded Jézushoz

1. Örök Atya, a te tiszteletedre és üdvösségedre az én lelkem és az egész világ üdvéért, Főajánlom neked Isteni Megváltónk születésének titkát. Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében. Amen.

2. Örök Atya, a te tiszteletedre és dicsőségedre örök üdvömért följajánlom neked a boldogságos Szűz Mária és Szent József szenvedéseit, melyeket Názáretből Betlehembe való hosszú, fáradságos útjukban kiállottak és szívük aggodalmát, hogy nem találtak szállást, midőn a világ Megváltójának kellett születnie.

Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében. Amen.

3. Örök Atya, a te tiszteletedre és dicsőségedre lelkem örök üdvéért följajánlom neked amaz istálló jászolát, ahol Jézus született és a kemény szénát, mely neki ágyul szolgált, hideget, melyet szenvedett, a pólyákat, melyekbe takartatott, a könnyeket, melyeket hullatott, a gyöngéd, de fájdalmas panaszhangokat, melyekre fakadt.

Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében. Amen.

4. Örök Atya, a te tiszteletedre és dicsőségedre és örök üdvömért följajánlom neked ama fájdalmat, melyet Jézus, az isteni gyermek gyöngéd testében érzett midőn éles késsel körülmetélték, följajánlom azon drága vért, melyet akkor először ontott az egész emberi nemzet üdvéért.

Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében. Amen.

5. Örök Atya, a te tiszteletedre és dicsőségedre örök üdvömért följajánlom neked a kised Jézus alázatosságát, önmegtágadását, türelmét, szeretetét, minden egyéb erényét, hálat adok neked, szeretlek és vég nélkül magasztallak téged az Isteni Ige megtestesülésének eme kimondhatatlan titkáeri. Az Ige testté lőn és közöttünk lakozék.

Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében. Amen.

Ó, kised Jézusom, hozzád folyamodom
és Szűz Anyád által esdve fohászokod,
ezen szükségemben segíts meg engemet,
mert hiszen hatalmas, segítő szent kezed,
minden reményemet tebeléd helyezem.
Engedd, hogy kegyelmet találjak szíveden.
Szeretlek téged szívemből, lelkemből.
Szabadíts meg engem, kérlek bűneimtől,
fogadom, hogy téged soha meg nem bántalak,
teljes életemben néked hűn szolgálak.
Följajánlom neked testemet, lelkemet szent szolgálatodra.
Fogadj be engem, szívesen viselem érted keresztetemet,
ki mindhalálig szeretél engem.
Szeretlem éretted felebarátomat,
miként parancsolád, mint önmagamat.
Óh, kised Jézusom, leborulva imádlak,
hatalmas voltodért téged szívből áldlak,
szabadíts meg engem ezen szükségemben,
hogy hálat zenghessek tenéked. Lelkemből
add, hogy Máriával, Szent Józseffel mennyben
láthassalak téged angyalaid körében. Amen.

Végezetül hálat adtak a Teremtőnek, hogy megélték a napot, és kérelték Istent, hogy a szent ájtatosságot befejezhessék.

Befejező ének

- Hálat adunk tenéked édes Istenünk,
Szent ájtatosságunkat már bevégeztük.
Óh, adj nekünk jó éjszakát,
Vigasztald bús szívünk álmát.
- Szent nevedben hived hadd nyugodjanak,
Mint az alvó Kisjézus álmodozzanak.
Óh, adj nekünk jó éjszakát,
Vigasztald bús szívünk álmát.
- Órangyalunk az éjjel reánk vigyázzon,
Hogy a gonosz hatalom nekünk ne ártson.
Óh, adj nekünk jó éjszakát,
Vigasztald bús szívünk álmát.
- A holnapi szent napra, hogy fölvirradjunk,
Téged, Isten új szívvel buzgón imádjunk.
Óh, adj nekünk jó éjszakát,
Vigasztald bús szívünk álmát.
- Óh, szerelmes Szűz Anyánk tárd ki karjaid,
Oltalmazd minden bajtól magyar fiaid.
Óh, adj nekünk jó éjszakát,
Vigasztald bús szívünk álmát.
- Mennyország szép csillaga ragyogj felettünk,
Hogy fényednél tehozád mennybe mehessünk.
Óh, adj nekünk jó éjszakát,
Vigasztald bús szívünk álmát.

A Betlehem kisfalucskában kezdetű dallal köszöntötték karácsonykor a Kisdedet. Ezt a dalt Vitnyédről hozta egy előénekes. Országszerte általában az első hét versszakát ismerik, valószínűleg utólag fűzték hozzá a többi versszakot. A költemény elmeséli Jézus születését, tanítását, szenvedését, halálát és dicsőséges feltámadását.

Betlehem kis falucskában

1. Betlehem kis falucskában,
Karácsonykor éjféltájban,
Fiú Isten ember lett,
Mint kisgyermek született.
2. Őt nevezték Jézuskának,
Édesanyját Máriának,
Ki pólyába takarta,
Befektette jászolba.
3. Az angyalok fenn az égben,
Mennyei nagy fényességben,
Zengették az éneket:
Dicsőség az Istennek.
4. Pásztorok a falu mellett,
Báránykákat legeltettek,
Hallották az éneket,
Kisjézushoz siettek.
5. Ájtatosan letérdeltek,
Kisjézus jászola mellett,
Hogy őt szépen imádják,
Mennynek, földnek királyát.
6. Ezután meg napkeletről,
Ragyogó szép csillag kelt föl,
És elindult nyugatra,
Három király utána.
7. Imádták a Kisjézuskát,
Köszöntötték Szűz Máriát,
Ajándékot adtak át,
Aranyat, tömjént és mirhát.
8. Később Jézus növekedett,
Napról-napra kedvesebb lett,
Példát adott minékünk,
Hogy mindenkor jók legyünk.
9. Elérvén a harminc évet,
az emberek közé lépett,
tanította, hogy mit higgyünk,
mit reméljünk és mit tegyünk.
10. Sok jót tett az emberekkel
akik hozzá sereglettek,
betegeket gyógyított,
halottakat feltámasztott.
11. Mégis sokan nem szerették,
a rossz emberek gyűlölték,
egy éjjel meg elfogták,
iszonyúan kínozták.
12. Korbácsokkal ostorozták,
tövisekkel koronázták,
náddal verték szent fejét,
véres arcát leköpték.
13. Elítélték csúf halálra,
felszégezték keresztfára,
ott meghalt sok kín után,
nagypénteken délután.
14. Levették a keresztfáról,
sirt csináltak kősziklából,
testét oda temették,
és katonák őrizték.
15. De csak három nap maradt ott,
hüsvét napján feltámadott,
végre negyven nap múlva,
mennyeországba ment vissza.
16. Elküldte a Szentlelket,
ki minden lelket megszentelt,
pünkösd napján szállott le,
És itt maradt örökre. Amen.

Elbúcsúzó ima

Ismét el kell válni tőled, óh, Szűzanya, Mária, el a te szent képedtől, de legjobban fáj az nekem, hogy nem tudtalak úgy megtisztelni és úgy kiszolgálni, mint kellett volna.

Bocsásd meg hibáimat, hanyagságaimat. És ennek fejében neked ajándékozom szívemet, lelkemet, és a te szolgálatodra szentelem életemet, minden munkásságomat.

Nem szeretnék tőled többé elválni sem ezen, sem a másvilágon. Ó, jóságos Anyám, térdre borulva kérek mielőtt szent képeddel hajlékomból eltávozol, add ránk anyai áldásodat bőségesen és minden hozzátartozómrá. Bárcsak mi is Szent Család lehetnénk.

És most elkísérünk téged, jó Anyám másik hajlékba, ahol ismét nagy szeretettel fogadnak, akikre előre is áldásodat kérem. Főleg arra kérek, hogy a te tiszteleted kösse össze a keresztyény családokat szent szeretettel. Különösen újuljon meg minden családban a ti példátok a férjek feleségeikben, ó, Szűz Mária tégedet, a feleségek férjükben Szent Józsefet tiszteljék, szeressék, megbecsüljék. A házasság szentségét mindenkor nagyra becsüljék, a házastársi hűséget sértetlenül megőrizzék. A keresztyény szülők gyermekeiket Isten áldásának tekintsék és mint legdrágább kincsüket nem elkényeztetve, nem elhanyagolva, hanem isteni félelemben, jámborságban neveljék. Viszont a gyermekek szüleikben Isten helyetteseit tiszteljék, szeressék és nekik mindenben Isten akarata szerint engedelmeskedjenek, hogy így a keresztyény gyer-

meknek szüleiknek életét meg ne keserítsék, meg ne rövidítsék, hanem inkább megédesítsék, megkönnyítsék és megszenteljék.

Ily képpel búcsúzunk el szent képedtől, ó, Szűz Mária, reméljük áldásod mindig velünk marad. Amen.

Ezek a szertartások azért nem nélkülözték a vidámságot sem. Nem egyszer elnevelték magukat a fiatal legények félreéneklésein: „Mit adjak ó, Jézusom e nagy bántalmakért?” kérdésre azt felelték, hogy: pénzt! Vagy: „zengjete, zengjete Horthy-hívek” a „zengjete, zengjete, ó ti hívek” helyett. A szertartássorozat véget értével az előimádkozónak megköszönték fáradságát egy kis dióval, mákkal vagy később csokoládéval.

Napjainkban a Kilenced-járás nem örvend nagy ismeretségnek a fiatalok körében. Sokan még nem is hallottak róla, pedig nagyszüleink, dédszüleink életében nagyon fontos szerepet játszott. Akkoriban nem külsőségekkel készültek az ünnepekre, hanem inkább belül, lélekben idézték fel újra Jézus születését. Eleinte szinte az egész falu részt vett ebben a lelki felkészülésben. Ma már csak néhányan, a templom egy kis helyiségében végzik ezt a szertartást. Lehet, hogy pár év múlva teljesen kihal ez a népszokás, és ezért tartottam fontosnak, hogy imáit, dalait megörökítem, és így majd tudok róla mesélni gyermekeimnek, hiszen én is nagyon szívesen hallgatom nagymamám visszaemlékezéseit, amíg csak lehet.

Nagy Judit

Források: Nagy Antalné Kozma Cecília kéziratos füzeté; nagyanyám, Szitás Józsefné Vadász Vilma elbeszélése, 2002. december; Csala Imréné Szabó Mária előénekes elbeszélése, 2002. december; *Bálint Sándor*: Karácsony, húsvét, pünkösd. Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója Bp, 1989. 46–50. old.; Magyar Néprajzi Lexikon 4. kötet. Akadémiai Kiadó Bp. 1983. 536–538. old.

Szent család-járás a felvidéki Makrancon¹

Bizonyára valamilyen akaratos, csökönyösen ellenszegülő asszonyságról, egy „makrancos hölgy”-ről nevezték el a falut – gondolhatjuk, joggal. Pedig a mai Szlovákia területén, a Kassától mintegy 20 km-re, délnyugatra eső *Makranc* (szlovául Mokrance) neve a helyiek szerint a szlovák 'mokre' szóból származik, ami azt jelenti: vizes. S lehet is igazság ebben, mert a település környéke az Ida-pataknak köszönhetően bizony nedves. Persze az sincs kizárva, hogy csak véletlen hasonlóságról van szó, hiszen már csaknem 700 esztendővel ezelőtt Mokrunch volt a neve.

Makranc, Mokrance <szlovák> község Szlovákiában, a Kassai-medence Ny-i részén, Szepsitől DK-re. L: 853 (magyar; 1910), 1295 (szlovák, 35 % magyar; 1991). Első írásos említések (1317, Mokrunch) az Aba nembeliek birtoka, a 15. sz. elejétől a Perényiek nagydai uradalomához tartozott. A török háborúk és a rendi felkelések idején elnéptelenedett. 1919-ig és 1938-1945-ben Magyaró. (Abaúj-Torna vm.) része volt. 1986-1990 között közigazgatásilag Szepsizhez tartozott. R. k. (Szent István-) templom (szecessziós, 1906).

(*Magyar Nagylexikon* 12. kötet Budapest 2001. 585. oldal. *Magyar Nagylexikon* Kiadó)

Bár a falut már 1317 óta említik, mint az egri püspökséghez tartozó, pápai tizedet fizető települést; temploma csak a XV. században épült. Lakosai addig a közeli *Szepsibe* jártak istentiszteletre. A török időkben csaknem teljesen elnéptelenedett. Az 1700-as évek elején telepéseket hoztak ide, ekkor költöztek Makrancba szlovák családok is. Ma a falu 65 %-a szlováknak vallja magát, 35 %-a magyarnak. Laczkó Mária polgármester asszony szerint azonban ez csak a statisztika. A településen szinte mindenki *magyarul beszél*, a művelődési házban is – természetes módon – magyar nyelven folyik az előadás.

A kulturális örökséget a *Hagyományörző csoport* ápolja. A Fekete házaspár (a csoport vezetője) fontosnak tartja, hogy a régi szokásokat megismerjék és megtanulják a fiatalok, s az értékeket tovább vigye a falu népe. Néhány esztendővel ezelőtt felújították a *Szent család-járást*.

¹ A cikk megírását a Magyar Kollégium segítette.